

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد دماوند

گروه حقوق

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته حقوق " M.A "

گرایش: جزا و جرم شناسی

عنوان:

بررسی فقهی حقوقی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع

استاد راهنما:

دکتر عباسی تدین

استاد مشاور:

دکتر زینب باقری نژاد

نگارش:

هاشم دهقانیان

تابستان ۱۳۹۶

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

شور اخلاق پژوهش

مایاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه
اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادانشجویان و اعضاء هیئت علمی و احد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را
در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و محافظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سائبه های غیر علمی می

آلایند.

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجناب هاشم دهقانین دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته حقوق جزا و جرم شناسی که در تاریخ ۹۶/۵/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی فقهی حقوقی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع با کسب نمره ۱۷/۵ و درجه ممتاز دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجناب بوده و در مواردی که از دستاورد های علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و .. از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجناب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: هاشم دهقانین

امضاء

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند

فرم تایید اصلاحات داوری

۱- پایان نامه دانشجو هاشم دهقانین طبق فرم اصلاحات داوری به شماره از نظر
محتوا مورد تایید اساتید می باشد.

امضا مسئول کتابخانه

سپاسگزاری:

دادار مهربان را سپاسگزارم که در تمامی مراحل زندگی از جمله تدوین و نگارش این تحقیق حامی و یاور اینجانب بوده و توفیق شاگردی در محضر استاد گرانقدر دکتر عباس تدین عطا فرمود و سپاس بیکران از ایشان که با رویی گشاده گوشه ای از تجربیات گرانقدر خویش را خالصانه و بی شائبه فرا روی اینجانب قرار دادند همچنین سپاسگزار سرکار خانم دکتر زینب باقری نژاد هستم که در سایه مشاورات و فرمایشات دلسوزانه ایشان این تحقیق به سرانجام رسید.

تقدیم به:

تقدیم به تمامی جویندگان و پویندگان راه علم و دانش بویژه عالم حقوق

تقدیم به روح پاک و مطهر استاد بزرگوار مرحوم وکیل غلامرضا عمید که از دوره کارشناسی تا کارآموزی وکالت افتخار تلمذ نزد ایشان داشتم و تأثیری شگرف در دانش اندوزی اینجانب داشتند.

تقدیم به روح پاک و مطهر پدر بزرگ و مادر بزرگ عزیزم و دل‌بندان فقیدم که با اندوهی جانکاه اینک در کنارم حضور ندارند

تقدیم به پدر و مادر عزیز و بهتر از جانم، پدر زحمتکش و نستوه که اگرچه امکان تحصیل نداشت اما از هیچ تلاشی برای هموار ساختن راه تحصیل و پیشرفت فرزندان فروگذار ننمود و مادر فداکار و اسوه صبرم که در کنار پدر چه مشقاتی متحمل نشد تا فرزندان در طریق سربلندی و افتخار گام بردارند و این تحقیق جهت قدردانی از زحمات و مشقات ایشان و بوسه این فرزند کمترین بر دستان پینه بسته پدر و خسته مادر است که از خداوند استدامه سایه ایشان بر خانواده را خواستارم.

تقدیم به خواهران و برادر مهربانم که با نثار عشق ناب و خالص خود در همه حال مشوق برادر بودند

تقدیم به همسر گرامی و فداکارم که با حضورش نهال دل رویدن گرفت و تأثیری انکارناپذیر در بازگشتم به زندگی داشته و نیز فرزندان دل‌بندم که امیدوارم با کسب علم و دانش فردایی روشن و پر بار فرا روی ایشان قرار گیرد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	۱- بیان مساله.....
۴.....	۲- سابقه تحقیق.....
۵.....	۳- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۷.....	۴- سوالات تحقیق.....
۷.....	۵- فرضیه‌های تحقیق.....
۸.....	۶- اهداف تحقیق.....
۸.....	۷- روش تحقیق.....
۸.....	۸- سازماندهی تحقیق.....
۱۰.....	بخش اول- مبانی تحریم و جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....
۱۱.....	فصل اول- مفهوم و مبانی حقوقی جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....
۱۲.....	مبحث اول- مفهوم شناسی.....
۱۲.....	گفتار اول- مال.....
۱۴.....	گفتار دوم- عدم مشروعیت قانونی.....
۱۵.....	مبحث دوم- رویکرد رویه قضایی در قبال جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....
۱۷.....	گفتار اول- موافقان تفسیر موسّع.....
۲۵.....	گفتار دوم- مخالفان تفسیر موسّع.....

۲۶.....	مبحث سوم-مبانی قانونی جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع
۳۰.....	گفتار اول-مبنای عام.....
۳۰.....	گفتار دوم-مبنای خاص.....
۳۱.....	فصل دوم-مبانی فقهی تحریم و جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع
۳۵.....	مبحث اول-مستندات فقهی جرم تحصیل مال نامشروع
۳۶.....	گفتار اول-حرمت اکل مال به باطل.....
۳۹.....	بنداول-مبانی قرآنی.....
۴۰.....	۱-مفهوم.....
۴۱.....	۲-مبانی حرمت.....
۴۲.....	بند دوم-مبانی روایی.....
۴۸.....	۱-قاعده لاضرر.....
۵۰.....	۲-مصلحت عامه.....
۵۱.....	گفتار دوم- تعارض جرم تحصیل مال از طریق نامشروع با بعضی قواعد فقهی.....
۵۲.....	بند اول-قاعده ید.....
۵۴.....	بند دوم-قاعده صحت.....
۵۵.....	بند سوم-قاعده تسلیط.....
۵۶.....	مبحث دوم-مبانی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....
۵۷.....	گفتار اول-جرم تحصیل مال از طریق فاقد مشروعیت قانونی.....
۵۷.....	گفتار دوم-ارکان عنصر مادی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....
۶۴.....	بخش دوم-جلوه های سنتی و نوظهور تحصیل مال از طریق نامشروع با نگاهی به رویه قضایی.....

- فصل اول-مصادیق سنتی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....۶۵
- مبحث اول- مصادیق قانونی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....۶۵
- گفتار اول-کلاهبرداری.....۶۷
- گفتار دوم- سرقت.....۷۱
- گفتار سوم-خیانت در امانت.....۷۶
- گفتار چهارم-ارتشاء.....۷۷
- گفتار پنجم-اختلاس، پولشویی.....۷۸
- گفتار ششم-جرم چک پرداخت نشدنی.....۸۱
- مبحث دوم- رویکرد رویه قضایی به مصادیق سنتی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....۸۲
- گفتار اول- آرای قضایی.....۸۵
- گفتار دوم -نظریه های مشورتی.....۸۸
- فصل دوم-مصادیق جدید جرم تحصیل مال از طریق نامشروع.....۸۹
- مبحث اول-بازاریابی شبکه ای ناسالم از منظر حقوق کیفری.....۹۰
- گفتار اول-جرم انگاری فعالیت در شرکتهای بازاریابی شبکه ای ناسالم.....۹۱
- گفتار دوم-ارتکاب جرایم سنتی در بستر فناوری.....۹۳
- گفتار سوم-جایگاه و علت به وجود آمدن شرکت های هرمی.....۹۵
- بند اول- ارزیابی اقتصادی فعالیتهای هرمی ناسالم.....۹۷
- بند دوم- ارزیابی فقهی فعالیتهای هرمی ناسالم.....۹۸
- مبحث دوم- رویکرد رویه قضایی به مصادیق جدید تحصیل مال از طریق نامشروع.....۱۰۴
- گفتار اول-آرای قضایی.....۱۰۵

گفتار دوم- نظریه های مشورتی.....۱۰۶

نتیجه گیری.....۱۰۸

پیشنهادات.....۱۱۳

منابع و مآخذ.....۱۱۴

چکیده

در جرم « تحصیل مال یا وجه از طریق نامشروع قانونی » که بر اساس ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین اختلاس و ارتشاء و کلاهبرداری جرم انگاری شده است قانونگذار کیفری فقط به یک هدف واجد ارزش که مبنای جرم انگاری در جرایم علیه اموال و مالکیت است اشاره نموده چراکه جلوگیری از تحصیل مال یا وجه از طریق غیرقانونی، تقریباً هدف اصلی جرم انگاری جرایمی نظیر سرقت، کلاهبرداری، خیانت در امانت و اختلاس و ارتشاء و... می باشد و آنچه که فارق این جرایم از یکدیگر است وسایل مجرمانه یا وسایل ضد ارزش است که ذکر گردیده است. یکی از مبانی فقهی جرم انگاری تحصیل مال نامشروع «اصل فقهی خوردن مال غیر بر وجه باطل و نامشروع است» که خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: «لا تکلوا اموالکم بینکم با الباطل...» و در این آیه شریفه از تصرف نامشروع و باطل در مال دیگران نهی نموده است در نظام حقوقی اسلام همان گونه که انسان دارای کرامت و شرافت است و کسی حق تعرض به کرامت و شرافت انسانی را ندارد، اموال انسان نیز دارای حرمت است و کسی بدون مجوز قانونی و شرعی نمی تواند در اموال دیگر تصرف نماید. قواعد فقهی چون قاعده لاضرر و مصلحت عامه (در مورد عدم مشروعیت و جرم انگاری جرم تحصیل مال نامشروع، یکی از ادله اساسی حفظ نظام و مصالح عمومی است که قاعده حفظ نظام مورد توجه و استناد شارع مقدس بوده است)، بر جرم انگاری این پدیده دلالت می کند و مجازات آن هم بر اساس قاعده «التعزیر لکل عمل محرم»، تعزیر می باشد اما قواعد فقهی دیگر از جمله ید، صحت و تسلیط تعارض ظاهری با جرم تحصیل نامشروع دارد چرا که این قواعد جزء امارات به شمار می رود و امارات هم با دلیل یا اماره قوی تر محکوم میشود. لذا این پایان نامه به بررسی فقهی حقوقی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع می پردازد.

کلیدهای واژه: جرم تحصیل مال نامشروع، اختلاس، ارتشاء، کلاهبرداری

فصل اول: مقدمه

۱ - بیان مساله

جرم تحصیل مال از طریق نامشروع که از جمله جرائم علیه اموال و مالکیت می باشد نخستین بار بعنوان یک جرم خاص در ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین اختلاس و ارتشاء و کلاهبرداری که در تاریخ ۱۳۶۴/۶/۲۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید به حقوق جزا راه یافت که فلسفه وضع آن فراگیری آن دسته از اعمال ارتكابی بود که بواسطه عدم انطباق با سایر عناوین مجرمانه، مرتکب علیرغم تعرض به حقوق افراد و جامعه قابل تعقیب نبود اما این ماده قانونی بگونه ای بسیار کلی انشاء گردید بنحوی که با تدقیق در مفاد آن میتوان سایر جرایم مالی از جمله کلاهبرداری، سرقت، اختلاس را نیز منطبق با آن دانست که البته اگر به اوضاع و احوال کشور در زمان وضع این قانون در سال ۱۳۶۷ که بواسطه جنگ اقتصاد کشور دچار نابسامانی بود نگریسته شود می توان به هدف قانونگذار پی برد که به نظر می رسد قصد داشته از سوء استفاده افرادی که بواسطه داشتن شرایط و روابط خاص، امتیازات ویژه ای را کسب می نمودند اما این امتیازات را بجای بکارگیری در مسیر رونق اقتصاد و جامعه، در جهت کسب منافع شخصی بکار برده و مال اندوزی مینمودند ممانعت نماید لذا اینگونه اعمال که تا آن زمان فاقد وصف کیفری بودند را با تصویب ماده (۲) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری، مورد جرم انگاری قرار داد اما از آنجا که این تعریف ابهاماتی در خود داشت، تفاسیر متفاوتی را موجب شد از جمله اینکه در صدر ماده خرید و فروش و سوء استفاده از امتیازات خاص را جرم انگاری و در قسمت اخیر آن تحصیل هرگونه وجهی که طریق آن فاقد مشروعیت قانونی باشد را جرم تلقی کرده لذا در اینکه آیا قسمت اخیر مرتبط با بخش اول بوده یا اینکه امتیازات مصرحه در صدر ماده احصائی است یا تمثیلی؟ تفاسیر متهافت را موجب شده است.

از آنجا که به تکلیف اصل چهارم قانون اساسی تمامی قوانین مصوب و مجری در کشوری بایست منطبق با موازین اسلامی و دارای مبنای فقهی و شرعی باشد این قانون نیز از این امر مستثنی نبوده و

بی تردید اساس آن اصل فقهی «منع اکل مال بالباطل» است که در فقه شیعه بدین معنی است که باید تمامی درآمدها از راه حلال و شرعی صورت بپذیرد و لذا درآمدی که از راه نامشروع به دست آید اکل بالباطل نامیده میشود و صحیح نیست^۱. البته با عنایت به اینکه مبنای این اصل آیات متعدد قرآن کریم است بررسی آیات مذکور جهت روشن شدن جایگاه و مفهوم این اصل لازم و ضروری می نماید که در این تحقیق مورد مذاقه قرار خواهد گرفت.

۲- سابقه تحقیق

بررسی های دقیق و علمی فراوانی بر روی بررسی فقهی حقوقی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع صورت نگرفته است یک سری همایش و مقاله هایی مشاهده می شود که به طور کلی به آن توجه کرده و به طور مستقیم و جزئی به بررسی فقهی حقوقی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع نپرداخته اند که از جمله میتوان موارد ذیل را نام برد:

۱- فرحبخش (۱۳۸۸) در پژوهش خود با عنوان «تاملی در رکن مادی کلاهبرداری و تحصیل مال به طریق نامشروع» صرفاً عنصر مادی دوجرم و وجوه افتراق و شباهت آنها را مورد بررسی و کنکاش قرار داده است.

۲- شیرزادی (۱۳۸۸) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی تحصیل مال از طریق نامشروع در حقوق کیفری ایران» به بررسی ریشه و مبنای پیدایش این قانون پرداخته و بیان داشته که کلی بودن آن عناوین مجرمانه دیگر را در بر می گیرد که در مورد جرائم معنون به مواد قانونی مربوطه و در مورد جرائم غیرمعنون به این قانون استناد می شود اما وجود ابهامات در آن مشکلاتی عدیده ایجاد می نماید که کنکاش در آن را ضروری می نماید.

۳- نجار زاده اهری (۱۳۸۹) در پژوهش خود تحت عنوان «سیاست جنایی ناظر به تحصیل مال از طریق نامشروع در حقوق ایران و کنوانسیون مبارزه با فساد» سیاست جنایی ایران در قبال جرم مذکور را در دو بعد تقنینی و قضایی مورد بررسی قرار داده و بیان داشته که این جرم از جرم تحصیل مال نامشروع متفاوت بوده و بنظر میرسد مقنن مفهوم خاصی از تحصیل مال از طریق نامشروع را مد نظر داشته و سیاست کیفری سخت گیرانه ای نسبت به آن اتخاذ نموده همچنین از مفهوم دارا شدن من غیر حق در امور حقوقی نیز منتزع می باشد که عنوان اخیر در یکی از مواد کنوانسیون مبارزه با فساد آمده اما هریک از این دو مفهوم مسیر جداگانه ای را طی می کند.

۴- حسن بیگی (۱۳۸۹) در پژوهش خود با عنوان «تحصیل مال از طریق نامشروع» با بررسی ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین اختلاس و ارتشاء و کلاهبرداری بیان داشته که کلی بودن و ابهام زیاد در این قانون مشکلات زیادی ایجاد می کند و به فلسفه وضع این ماده و مبانی قانونی آن مانند اصل ۴۹ قانون اساسی پرداخته است.

۵- باقرزادگان و میرزایی (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان اهداف و قلمرو جرم انگاری تحصیل مال از طریق نامشروع به این نتیجه رسیدند که با توجه به مجازات اصلی مورد استفاده می توان از مجازات های تکمیلی و تبعی مذکور در قانون نیز بهره گرفت. در کنار این شدت عمل در موارد خاص و معدود استفاده از امکاناتی چون تخفیف مجازات، تعویق صدور حکم و استفاده از آزادی مشروط و نظام نیمه آزادی با توجه به میزان مال تحصیل شده پیشنهاد می شود.

۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

شرط اول زندگی در جامعه عدم سلب آسایش همدیگر است، قاعده حقوقی از اجتماع بیرون می آید و تبلور نیازهای یک اجتماع است. اگر شما قانون فرانسه را در کشور ایران اجرا کنید مشکلات ایران حل نمی شود. چون با نیازهای همزیستی در فرانسه منطبق است و به ایران ارتباط ندارد. مثلاً طبع اجتماع به زندان افتادن فرد را به خاطر دیه نمی پذیرد. این همه قانون چک را با

شدت اجرا می شود ولی از طرفی رسانه‌ها اعلام می‌کنند عده‌ای برای چک‌های رقم کم زندانند افراد خیر کمک کنید. چون قانون چک متناسب با طبع زندگی اجتماعی ایران نیست. وقتی می‌خواهیم قانون بنویسیم باید به نیاز جامعه نگاه کنیم که چه قاعده‌ای لازم است، نه اینکه خودمان فکر کنیم و قاعده بنویسیم. پس باید نیازهای جامعه را ببینیم و در رفع این نیازها قانون بنویسیم. می‌گویند قانونگذار زمان قانون‌نویسی این نیازها را در نظر می‌گیرد بعد صریحا می‌گویند چه عملی مغایر این نیاز است. در قانون اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نوشته بود: هر عملی که مغایر نظام سیاسی، اقتصادی و اجتماعی اتحاد جماهیر شوروی باشد جرم است. نمی‌گوید کدام عمل، تا خود قاضی تشخیص دهد و مجازات کند. در واقع اصل اباحه اعمال نیست اصل ممنوعیت است و هرکسی هر کاری می‌کند باید سؤال کند اگر این عمل را انجام دهم صدمه می‌زند یا خیر؟ ما یک عنوان جرایم علیه اموال در حقوق کیفری اختصاصی داریم مانند سرقت، کلاهبرداری، خیانت در امانت و تخریب که جرم است.^۱

گسترش روز افزون جرایم علیه اموال و ضرورت مقابله با این دست تهدیدات علیه حقوق مالی افراد ایجاب می‌کند حقوق دانان و جرم شناسان دست به دست هم داده و به یاری قانون گذار بشتابند تا در برابر زیاده خواهان و عافیت طلبان و سایر کسانی که تن به شرع و قانون نمی‌دهند و به دنبال کسب مال به طریق نامشروع هستند سدی محکم به وجود بیاورند بر این مبنا لازم دانسته شد در قسمتی از این فریضه شرکت کرد و غبار از پیکر قانون کهنه زدود تا انشاءالله با ایجاد شفافیت در این زمینه و ارایه راهکارهای لازم گامی در جهت تامین امنیت مالی افراد برداشته شود.^۲

^۱ آزمایش، علی استاد نامی حقوق جزا، سمینار، مجله قضاوت، شماره ۴۶ ص ۱۱، ۱۳۸۶

^۲ باقرزادگان، امیر، میرزایی، محمد اهداف و قلمرو جرم انگاری تحصیل از طریق نامشروع، کارگاه، دوره دوم، شماره ۲۳، ص ۸۰، ۱۳۹۱

۴- سوالات تحقیق

- ۱- عمده ترین مستندات شرعی اصل فقهی منع اکل بالباطل علاوه بر آیات قرآن چه می باشد؟
- ۲- دایره شمول بخش دوم ماده ۲ شامل تحصیل وجوهی از طرق دیگر غیر از خرید و فروش این امتیازات، می شود یا هروجعی که طریق آن فاقد مشروعیت قانونی باشد؟
- ۳- دامنه مصادیق این ماده محدود به امتیازات مذکور است یا ذکر آنها صرفاً جنبه تمثیل دارد؟
- ۴- ماده ۲ تا چه میزان با معیارهای حقوقی و فقهی سازگار است؟

ه- فرضیه‌های تحقیق

- ۱- با توجه به گستره وسیع اعمالی که اکل بالباطل تلقی می شود بنظر می رسد این جرم علاوه بر آیات قرآن دارای مستندات شرعی دیگر از جمله احادیث و روایات نیز باشد.
- ۲- بنظر می رسد بخش دوم ماده از بخش اول آن مجزا بوده و هرگونه وجهی که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی است را هر چند که از این امتیازات ناشی نشده باشد در برمی گیرد و بخش دوم ماده درصدد تبیین بخش اول نبوده و حکم آن جدا از بخش اول است.
- ۳- بنظر می رسد امتیازات مذکور در ماده تمثیلی است و مقنن درصدد احصاء آن نبوده که این فرضیه منطبق با فرضیه فوق نیز می باشد
- ۴- هر چند بنظر می رسد کلی بودن این ماده برخلاف اصل قانونی بودن جرائم و مجازاتها است و اصلاح آن ضروری می نماید اما با توجه به رویکرد سزادهی فرهنگی عمومی و رویه قضائی کشور در زمان تصویب آن و نیز حیطة وسیع اعمالی که افراد خاطی در کسب نامشروع وجه یا مال مرتکب می شوند بنظر می رسد به جهت ناممکن بودن تعیین تمام مصادیق آن، مقنن ناگزیر به کلی نگری در این ماده شده کما اینکه مستندات قرآنی اصل فقهی منع اکل بالباطل، صرفاً آیاتی از قرآن است که در منع اخذ رشوه و رباخواری است اما با الهام از آنها به سایر موارد تسری داده شده است.

۵- اهداف تحقیق

- ۱- بررسی مستندات فقهی و شرعی اصل منع اکل بالباطل
- ۲- بررسی مبانی قانونی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع
- ۳- بررسی میزان انطباق عنصر قانونی جرم موصوف با مستندات شرعی
- ۴- بررسی لزوم اصلاح یا عدم اصلاح ماده قانونی مرقوم

۶- روش تحقیق

روشی که در ارائه این تحقیق به کار گرفته شده است. به صورت مطالعه کتابخانه ای و استفاده از پایان نامه‌ها و مقالات و منابع اینترنتی است. و به صورت توصیفی-تحلیلی می باشد.

۷- سازماندهی تحقیق

ابتدا به طرح مسئله، اهمیت و اهداف پژوهش اختصاص یافته و فرضیه‌ها و سابقه تحقیق و روش تحقیق نیز ارائه شدند. در بخش اول- مبانی تحریم و جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع ارائه شده است. در بخش دوم- جلوه‌های سنتی و نوظهور تحصیل مال از طریق نامشروع با نگاهی به رویه قضایی پرداخته و بعد نتیجه‌گیری کلی پژوهش ارائه خواهد شد. پس در یک نگاه کلی و اجمالی، سازماندهی این پایان نامه به شرح زیر است:

بخش اول- مبانی تحریم و جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع

فصل اول- مفهوم و مبانی حقوقی جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع

فصل دوم- مبانی فقهی تحریم و جرم انگاری جرم تحصیل مال از طریق نامشروع

بخش دوم- جلوه‌های سنتی و نوظهور تحصیل مال از طریق نامشروع با نگاهی به رویه قضایی

فصل اول- مصادیق سنتی جرم تحصیل مال از طریق نامشروع

فصل دوم:

مصادیق جدید جرم تحصیل مال از

طریق نا مشروع